

za prid ene in druge reči govoriti. Kaj pa bo govoril, če brati ali pisati ne zna, če clo nič ne vé, kaj nova vlada (konstitucija) veléva, kaj nasproti prepové, kaj sme, kaj ne sme biti i. t. d.

Če je kdo rokodellec (antverhar), si take bukve preskerbí, ktere so za njegovo rokodelstvo potrebne, jih bere, premišljuje, in poskuša, de se bolj v svojim rokodelstvu izučí, in tudi zvé, kar so vunanji rokodelci znajdili.

Če je pa kdo kmetovavec, mu je branje tudi posebno koristno, kér se iz nekterih bukev veliko dobriga lahko naučí, in lahko spozná, de se staro kopito (stara navada) mora popraviti, ali pa novo narediti, to je, stare drevesa obžagati, stare suhe veje otrebiti, de se staro drevó zopet pomladí, ali pa de se namest starih, posekanih dreves, nove, mlade drevesa zasadijo, de se mora namest plitvo, globoko orati ali prekopavati, iz pašnikov ali gmajnjive in travniki narediti, in živino v hlevu rediti, de se več gnojá, in potem več žita pridobi, namest vozkih krajev (ogonov) po različnosti sveta tudi široke delati, kér po razorih se malo perdela. Zvedil bo iz bukev, kakó se živina bolj zdrava ohrani, ali če zbolí, kakó se zopet ozdraví; kér na tem je kmetovavcu veliko ležeče. Kakó se vse to napravi in stori, to nam Novíce in druge za ta namén spisane bukve popišejo, in kmetovavec takiga popisvanja nar bolj potrebuje, de opusti slabe stare navade, de si zamore več pridelati in premožnejši in bogatejši postati. Zató pa je treba, de se brati naučí.

Če je kdo hlapec ali dekla, saj ob nedeljah in praznikih kakšne poštene bukve bere in si kratki čas dela, ali se v keršanskim nauku še bolj učí, bolj zvesto svoje delo in službo opravlja, in se okoli ne potépa.

Če je kdo bolan, kdo bo zmiram pri njem stal, in mu kratki čas delal; — če zna brati, si okrajša dolge ure, če take bukve bere, ki ga tolažijo.

Ki tedaj še brati ne znate, ne zamudite brati se naučiti, ali saj mladini pripustite, de se brati naučí!

Kér pa tega mojiga spodbujanja ravno tisti brali ne bojo, za ktere je pisano, tedej prosim, de naj tisti, kteri bodo to brali, takim oznanijo ali jim beró, kteri še brati ne znajo, kterim pa je to pisanje namenjeno, de se zbudijo, in de spoznajo koristnost branja za se ali za svojo družino, posebno za otroke. Naj bi starši in gospodarji saj pozimski čas mladine ne zaderževali brati se učiti, kér je taka lepa prilika, de lahko v šolo, ali h kterimu drugimu v nauk grejo; — eno ali 2 uri na dan se veliko domá ne zamudí, vunder pa zna to otrokam za celo njih življenje v veliki prid biti!

—c.

Čast, komur čast gré.

Vsak omikan človek vé, de je pred nekimi léti nek naravoslovec Daguerre po iménu znajdel: obraz vsake reči na rudnínske ploše samó s pomočjó sončnih žarkov, ktere je skozi temnico (camera obscura) na imenovano plošo napeljal, vtisniti, takó de v malo trenutkih je bil natanjčni obraz človeka, drevésa, hiše i. t. d. na ti plošici vtisnjen in takó vsaka reč vpodobljena.

Naš rojak, častiti gosp. kaplan Janez Puhar, bistrøumen naravoslovec, pa je znajdel na prav lahko vižo tudi s pomočjó sončnih žarkov obraze vpodobovati ne na dražih rudninskih plošah (Metallplatten), ampak na steklenih (glažnatih) plošah, in je že več tacih podob napravil, med kterimi na priliko cerkev in farovž v Bledu očitno spričujeta, de gosp. Puharjeva znajdba je imenitna znajdba. On imenuje te podobe „svitlopíse“ (Hyalotypie, Transparente Glasbilder) in si še vedno prizadevuje, to znajdbo na nar višji stopnjo popolnamosti povzdigniti.

Gospod Ferd. Schmidt je v 15. shodu natoroslovcov v Ljubljani 14. kimovca t. l. te znajdbe umetniga Krajnca s živo besedo spomnil in povédal, de je gosp. Puhar pripravljen mnogoterih takih podob po naročilu napraviti, ako se mu reč ali kraj oznanita, ki jo kdo vpodobljeno želi. Gosp. Albin Jenko v Ljubljani (Schustergasse Nr. 170) prejema take naročila in daje natanjčniji izvedenja.

Mi pa spomnimo v „Novicah“ te znajdbe posebno s tem naménam, de se našimu rojaku pervenstvo te znajdbe ohrani, in de ne bojo kdaj naši nasledniki to znajdbo, če se jim iz družih krajev oznani, kot ptujo znajdbo občudevali, ampak de bojo vedili, de je svitlopíse na steklene ploše naš rojak gosp. Puhar znajdel — in de se takó čast iznajdnika ohrani.

Nov davk od sladkora (cukra).

Minister denarstva g. Kraus je presvitl. Cesarju nasvetoval, de se ima tudi sladkor (cuker), ki se v domačih avstrijskih fabrikah iz bele pése (Runkelrüben) dela, z davkam obložiti. Gosp. minister nalogo tega noviga davka v svojim nasvetu takóle opravičuje: „Denarne potrebe silijo neprenehama po novih pripomočkih iskati. Poprej, ko se še ni toliko sladkora vsako leto v domačih fabrikah napravljalo, ga je prišlo več iz ptujih dežel, od kteriga se je pa moglo na meji vvožni col odrajtovati, ki je deržavni denarnici vsako leto veliko tavžent goldinarjev vergel, ki ji zdej niso več na dobro prišli. V sačetku — pravi g. minister — ni hotlo deržavno vladarstvo od novih domačih fabrik davka za sladkor pobirati, dokler se niso terdno vstanovile in pripomogle; zdej naj se pa le davk naloží na izdelani sladkor, in scer na vsak funt domačiga sladkora 1 krajcar, tedaj na cent 1 gold. in 40 krajcarjev, — col od ptujiga siroviga sladkora naj se za cent od 7 gold. in pol povikša na 8 gold., — vvožni col za cent ptujiga očišeniga sladkora pa naj se poniža od 18 gold. na 16 gold., in sladkorne moke na 12 gold., za sladčico (sirup) naj se za zdej vvožnina na 5 gold. postavi“.

Presvitli Cesar so 12. t. m. poterdili ta novi davk. — Po poveršnim prerajtu bo ta davk v celim cesarstvu okoli 516,000 gold. vsako leto vergel.

Novičar iz Ljubljane.

V nedeljsko risarsko šolo za mlade rokodelce: tesárje, mizárje i. t. d., ki jo je pred nekimi léti obertniška družba (Industrie-Verein) v izbah kmetijske družbe v Ljubljani (v Salendrovih ulicah) vstanovila, hodi to zimo toliko učencov, de skoraj prostora zmanjkuje. Njih učenik, gosp. Joahim Oblak, se práv pridno obnaša, in jim léta v domačim jeziku tudi práv umevno pervíne geometrije na tabli risa in razlaga. Práv bi bilo, ko bi gosp. udje te družbe včasih v to šolo stopili, de bi vidili, de njih létni doneski niso zaverženi, ampak dobro obernjeni, — želimo pa tudi, de bi tisti, ki vedno le zabavljajo, čeravno jim za nič ni mar, kar je v prid dežele, — to šolo obiskali in se prepričali, de se marsikaj koristniga godí, kar se jim še ne sanja ne. — Čeravno je že 3. del „občniga deržavniga zakonika na svitlo dan, smo dobili v Ljubljano še le 2. del! Radovedni smo po njem ségli, viditi, kako je 2. del napravljen — in reči moramo, de nam je že veliko bolj všeč, kakor 1. del. Kakor smo tedaj pervikrat odkritoserčno rekli, de nam 1. del ni po volji bil, ravno tako odkritoserčno danes rečemo, de je 2. del dober, in če bojo gosp. predstavljavci v naslednjih delih v ti meri napredovali, bo slo-